

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN n.a.v. rapport 'The Dutch WEEE Flows'

INLEIDING: de Recast

In 1999 startte in Nederland het eerste landelijke systeem voor inzameling en recycling van afgedankte elektrische apparaten in Europa. Dit gebeurde op basis van het Besluit Wit- en Bruingoed: wetgeving die de producentenverantwoordelijkheid van deze afvalstroom met elkaar verbond. De Europese versie van deze wetgeving heet Directive on Waste Electric and Electronic Equipment (WEEE, 2004). Deze WEEE Directive was zo ongeveer als de Nederlandse wetgeving het ook geregeld had en leidde tot de invoering van verwijderingssystemen in heel Europa. De Europese wetgeving moest uiterlijk augustus 2006 in landelijke regelgeving worden omgezet, hetgeen alleen Nederland en Griekenland op tijd volbrachten. Inmiddels is de zogenoemde *recast* procedure van deze WEEE Directive in het eindstadium gekomen. Met de WEEE Recast is geen geheel nieuwe wetgeving tot stand gebracht. Er zijn wel aanpassingen voorgesteld die op het punt staan definitief te worden vastgesteld. Een aantal belangrijke zaken is opnieuw ter discussie gesteld. Dit heeft geleid tot onder meer de volgende wijzigingsvoorstellen:

BEREIK

De beleidsmakers van de EU zijn overeengekomen om het bereik van de Directive na zes jaar open te breken. De huidige tien bereikscategorieën en uitsluitingen blijven daarom de eerste zes jaar ongewijzigd. Alle apparatuur die voldoet aan een definitie die is opgesteld in de Directive wordt uiteindelijk meegenomen, met uitzondering van een lijst met specifieke producten (er zullen nieuwe uitsluitingen van het bereik komen in aanvulling op de bestaande uitsluitingen).

PRODUCTONTWERP

Hier blijft de nadruk liggen op de toepassing van de eisen zoals die zijn vastgesteld onder de Ecodesign Directive 2009/125/EC.

INZAMELDOELSTELLING

De beleidsmakers van de EU hebben ingestemd met een progressieve verhoging van het inzamelingsdoel. De bestaande methode wordt in feite aangehouden tot vier jaar na de inwerkingtreding van de Directive (naar verwachting in 2014, dus: 2018). De lidstaten moeten op dat moment een tussentijds inzamelingsdoel hebben bereikt van 45% van WEEE Put on Market (POM). Zeven jaar na de inwerkingtreding (2021) geldt een doel van 65%. Een alternatieve mogelijkheid is dat de lidstaten in staat zijn om 85% van de jaarlijks gegenereerde WEEE in te zamelen. De Europese Commissie zal een methodologie ontwikkelen en uiteindelijk binnen drie jaar een amendement ter tafel brengen betreffende het doel voor WEEE Generated.

VERANTWOORDELIJKHEID INZAMELDOELEN

De lidstaten dienen maatregelen te nemen om te zorgen voor de correcte behandeling van alle ingezamelde WEEE en dienen te verbieden dat gescheiden ingezameld e-waste wordt

verwijderd als deze nog niet op de juiste manier is behandeld. Dit impliceert een registratie van de betrokken recyclingstromen.

HERGEBRUIKSDOEL

Het standpunt van de producenten en importeurs is tot nu toe geweest dat de voorbereiding voor hergebruiksdoelen niet apart moet worden opgedragen maar moet worden opgenomen in de algemene recycledoelen. Het Europees Parlement heeft uiteindelijk de voorstellen voor een doel van 5% voorbereiding voor hergebruik ingetrokken. Lidstaten mogen echter ambitieuzere doelen stellen voor afzonderlijke inzameling. Lidstaten stimuleren dat, voordat verdere overdracht van inzamelingsystemen plaatsheeft, personeel van hergebruikscentra toegang krijgt voor de scheiding van WEEE ter voorbereiding van hergebruik.

TERUGNAME DETAILHANDEL

De nieuwe Directive vereist tevens dat grote winkels in elektronica en elektrische producten (minimaal 400 m² EEE-verkoop) inzamelpunten moeten inrichten voor gebruikte kleine apparaten (maximaal 25 cm voor zowel hoogte, breedte als lengte) op basis van 'Oud Voor Niets'.

TRANSPORT GEBRUIKTE EEE

Er is krachtige regelgeving voor WEEE-transport opgenomen: een testrapport voor ieder stuk EEE, een verklaring dat geen enkel stuk EEE afval is, afdoende bescherming tegen beschadiging tijdens transport en een verwijzing naar certificering door derde partijen.

DEFINITIE VAN PRODUCENT

Het compromis is dat er een nationale definitie komt, maar een producent mag op het grondgebied van een lidstaat een persoon aanstellen als gemachtigde vertegenwoordiger. Deze persoon vervult de verplichtingen van de producent. Dit is ook het geval bij verkoop op afstand. De aanstelling van een gemachtigd persoon moet met een schriftelijk mandaat plaatsvinden.

STANDAARDEN

Er worden standaarden voor inzameling, transport en behandeling ontwikkeld, die gebruikt moeten worden voor de minimale standaarden, die worden opgesteld via comitologie. Dit zal resulteren in een bepaald kwaliteitsniveau voor recyclers.

FINANCIERING

Als gevolg van de stemming van het ENVI-comité op 4 oktober 2011, waarbij het Europees Parlement het standpunt van de Raad bij eerste lezing accepteerde, heeft de financieringskwestie nooit deel uitgemaakt van de dialoog-discussies. Lidstaten kunnen producenten echter toestaan om, op vrijwillige basis, kopers de kosten te tonen. Bovendien kunnen lidstaten, wanneer dit van toepassing is, producenten stimuleren om ook de kosten te financieren die ontstaan bij de inzameling van WEEE van huishoudens naar inzamelingsfaciliteiten.

PRODUCTEN VOOR DUBBEL GEBRUIK

Dit onderwerp heeft nooit deel uitgemaakt van de dialoog-discussies. De industrie zal

echter de gelegenheid krijgen om met de Commissie samen te werken aan de uitleg van WEEE II-gerelateerde zaken voor het document met richtlijnen en veelgestelde vragen.

Over elk van deze punten kunnen verschillende commentaren worden geleverd die zowel positief of negatief van aard kunnen zijn, afhankelijk van degene die het commentaar levert. Wij zullen ons in deze conclusies en aanbevelingen niet uitlaten in die zin.

Het is echter duidelijk dat belangrijke vragen die in de Recast aan de orde zijn gekomen, daarin niet afdoende zijn beantwoord. Denk aan de invulling van begrippen als POM en WEEE Generated. Ook tijdens de discussies in de Recast is uitvoerig gediscussieerd over het begrip POM. Hoe om te gaan met export van nieuwe, op de markt gebrachte producten? Wat is een elektrisch of elektronisch apparaat en in welke categorieën kunnen wie die producten indelen? In tien categorieën? Of in zes? Of vijf? Wanneer is een apparaat afgedankt en wanneer is er sprake van producthergebruik? Welke invloed heeft dat op het (haalbare) inzamelpercentage? Het onderhavige rapport levert een schat aan gegevens op en er kunnen adviezen uit worden afgeleid, ook voor de nog niet afdoende beantwoorde vragen.

CONCLUSIES

1 Put on Market (POM) is vast te stellen aan de hand van nationale statistische organisaties

Met betrekking tot de vaststelling van het gewicht aan Electrical and Electronic Equipment (EEE) dat op de markt wordt gebracht, leent de informatie uit het CBS in elk land een afdoende basis voor de vaststelling van de POM.

Er zijn aan deze oplossing veel voordelen verbonden, zoals een aanzienlijke besparing op administratieve lasten (CBS-opgaven moeten immers wettelijke verplicht in iedere lidstaat ingediend worden). Maar ook de internationale harmonisatie is een groot voordeel: in de regel is immers indeling van producten in elk land gelijk ingericht. Het CBS-systeem is zelfs universeel en kan ook voor eventuele andere systemen (producten) gebruikt worden. Tekortkomingen kunnen op gelijke manier worden opgelost en worden toegepast in alle landen. Uiteraard zullen er correcties moeten/kunnen plaatsvinden door gegevens die uit de systemen worden aangeleverd.

2 WEEE Generated is vast te stellen aan de hand van UNU-model

De hoeveelheid afgedankte elektrische apparaten kan in een eerste inschatting worden bepaald aan de hand van het technisch model uit het onderzoek. Hierin wordt een verband aangegeven tussen verkopen, bezit en afdanking na het beëindigen van de gebruiksduur. Dit model legt tevens een verband tussen vrij besteedbaar inkomen in een land en de te verwachten hoeveelheid afgedankte elektrische apparaten in dat land. Tegelijkertijd moet duidelijk zijn dat er vele andere bronnen zijn die het model verder kunnen verfijnen.

Het is overigens noodzakelijk om een nulmeting te doen die antwoord geeft op de vraag hoeveel apparaten er in een land in huishoudens aanwezig zijn, inclusief bij bedrijven en overheden.

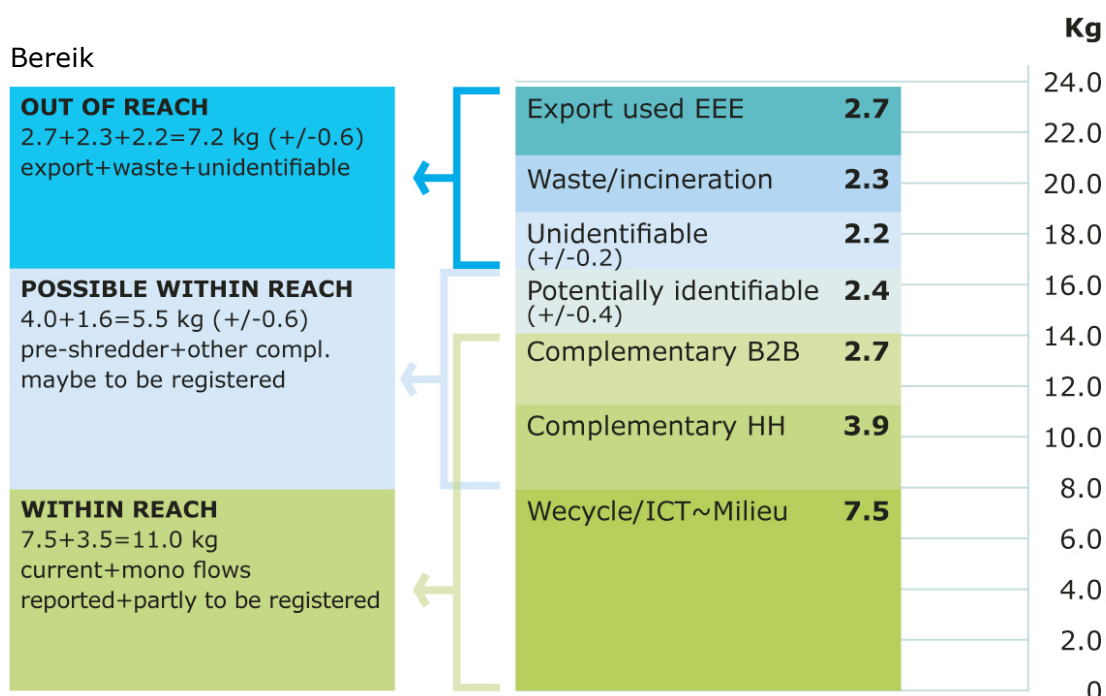
3 WEEE Collected dient te worden vastgesteld aan de hand van opgaven van alle actoren en te worden afgezet tegen de Daadwerkelijk Bereikbare WEEE Generated ("WeGen Within Reach")

Wat de inzameling betreft is het erg moeilijk om enigszins te benaderen hoeveel e-waste gescheiden wordt ingezameld. In eerste instantie zullen de individuele en collectieve systemen opgave doen via hun jaarlijkse verplichte rapportage aan het nationale monitoringsinstituut. Het is van groot belang dat het monitoringsinstituut een actieve opstelling naar de ontvangen gegevens heeft. Dit geeft inzicht in de kwaliteit van de gerapporteerde inzamelgegevens en in de nog ontbrekende informatie.

Het onderzoek toont echter aan dat er stromen zijn die niet worden gemonitord, omdat ze deels illegaal zijn of buiten de verplichte monitoring vallen. Ook blijken er demontage- en vernietigingslagen plaats te vinden die (onderdelen van) apparatuur onherkenbaar maken voor monitoring. Tenslotte zijn er legale stromen van apparatuur (herbruikbare goederen) die in onvoldoende mate worden gemonitord. Het inzamelpercentage zou in ieder geval moeten worden bepaald door accountable gemonitoorde hoeveelheden te delen door bereikbare stromen (WEEE Generated -/- legale export -/- onherkenbare stromen -/- illegale stromen).

Inzamelingspercentage =

$$\frac{\text{Geregistreerde (en geverifieerde) inzameling}}{\text{WEEE Generated -/- legale export -/- illegale export -/- onherkenbaar}}$$

AANBEVELINGEN

Er is een aantal aanbevelingen dat de effectiviteit van de systemen sterk laat toenemen. Elk van deze aanbevelingen is gebaseerd op het 'alle actoren principe': iedere betrokkene dient zijn verantwoordelijkheid te nemen. Indien een speler dit niet vrijwillig doet, dient de verantwoordelijkheid in de wet te worden vastgelegd.

1. Afgifteplicht voor iedereen die met e-waste in aanraking komt. Het is in het belang van het milieu dat e-waste op een verantwoorde wijze wordt gerecycled. Door het afval door een erkend systeem te laten recylen, wordt het hoogste milieurendement behaald.
2. Indien een afgifteplicht niet haalbaar wordt geacht, moet een registratieplicht worden ingevoerd. Iedere inzamelaar, handelaar en verwerker moet registreren wat er met de afvalstroom gebeurt en rapporteren aan het ministerie van IenM. Hiermee wordt bereikt dat de afvalstromen beter in beeld worden gebracht en te volgen zijn.
3. Gekwalificeerd exportverbod. Iedereen die elektrische apparaten voor hergebruik wil uitvoeren, zal moeten beschikken over een verklaring waaruit blijkt dat de apparaten nog werken. Een verklaring per apparaat heeft daarbij onze voorkeur, omdat dit het illegaal exporteren van e-waste erg zal beperken.
4. Handhaving van de regels zowel door de systemen zelf via civielrechtelijke overeenkomsten als door de overheid is van groot belang. De eerdere aanbevelingen zullen alleen kunnen werken, indien deze streng worden gehandhaafd. Daar ligt een grote taak voor de nationale overheid.
5. Om de inzameldoelstellingen en de recycledoelstellingen te halen, is het essentieel dat er een level playing field komt in Europa en binnen lidstaten. Dit kan door het harmoniseren van standaarden voor monitoring en inzameling, transport en verwerking. Zodoende kan worden gegarandeerd dat zo veel mogelijk e-waste goed wordt ingezameld, zo veel mogelijk grondstoffen worden teruggewonnen en emissies en vervuiling worden vermeden.
6. Invoering van oud voor (vergelijkbaar) niets
Onderzoeken onder consumenten leiden steeds tot de conclusie dat voor een goede gescheiden inzameling het gemak waarmee ingeleverd kan worden een zeer belangrijke factor is. Dat impliceert dat de consument het af te danken product op vele plaatsen moet kunnen inleveren, net zoals bij bijvoorbeeld de inzameling van batterijen het geval is. In de Recast wordt een verplichting tot inname op basis van oud voor niets opgelegd aan retail met een gekwalificeerde winkel oppervlakte van 400M², derhalve alleen voor de grotere speciaalzaken. Dit is absoluut onvoldoende, omdat dit niet zal leiden tot een fijnmazige inname door retail. Wij pleiten dan ook voor het achterwege laten van een dergelijk criterium, zodat alle winkels (inclusief webwinkels) die kleine elektrische apparaten en energiezuinige lampen verkopen, verplicht zijn in te nemen op basis van oud voor (vergelijkbaar) niets. De consument kan dus apparaten en lampen inleveren waar hij deze ook kan kopen.

7. Financiering van het systeem voor verantwoorde inzameling en recycling met een zichtbare verwijderingsbijdrage, is in het verleden een goed instrument gebleken.

15 maart 2012

